

9. Черкасова, Е.Л. Когнитивное и коммуникативное развитие школьников с дислексией: интегративный подход. - М.: Национальный книжный центр, 2011. - С. 257-264.
10. Чиркина Г.В. Теория и практика устранения дислексии – логопедический аспект проблемы//Дефектология.–2007.–№1.–С.57–58.

LIMBAJUL, PURTATOR AL VALORILOR SI ATITUDINILOR

*Alexa Sergiu, Profesor Psihopedagog,
Școala Profesională Specială "Ion Pillat" Dorohoi, drd*

Rezumat: În articol se descrie rolul limbajului și comunicării în procesul socializării, dar și ca un instrument de constituire a structurilor de profunzime ale personalităților, a competenței de interacționare.

Cuvinte cheie: limbaj, comunicare, socializare

Abstract: The article describes the role of language and communication in the process of socialization, but also as an instrument for building the profound structures of the personalities, of the competence of interaction.

Key words: language, communication, socialization

Tratatele de psihologie și psihologie socială abundă în trimiteri bibliografice care pun în evidență importanța familiei, în special a relației mamă-copil, în învățarea limbajului și consecințele acestui proces asupra evoluției intelectuale a copilului, asupra capacității sale de comunicare, asupra construirii imaginii de sine, pe scurt, asupra dezvoltării sale psihice și sociale.

Cercetările privind reușita școlară utilizează frecvent teste de performanță lingvistică punând în evidență performanțele diferențiate ale copiilor proveniți din categorii socio-profesionale diferite. Pe de altă parte, studiile lingvistice arată că mediul social influențează anumite aspecte ale vocabularului și structurii limbajului. Este tot mai evident că reușita școlară (puternic dependentă de performanța lingvistică) nu poate fi pusă ca necesitate pe seama conflictului de inteligență și că trebuie corelată cu particularitățile mediului în care a fost învățat limbajul.

Numeroși cercetători se interesează de procesele de socializare familială realizate prin limbaj, considerându-l pe acesta nu numai un „vehicul al informației care circulă între părinți și copii, ci și un purtător al valorilor și atitudinilor [4, p. 75-76], un instrument de constituire a structurilor de profunzime ale personalităților, a competenței interacționale, a habitusurilor, care determină raportul general al individului cu lumea.

Sub influența lui Emile Durkheim, Bernstein [5, p. 229-333], definește socializarea ca „procesul în cursul căruia un copil dobândește o identitate culturală determinată și reacționează, în același timp, la această identitate”. Este procesul prin care o ființă biologică este transformată în subiect al unei culturi particulare. Prin urmare, procesul de socializare este un proces de control complex care suscită în copil anumite dispoziții morale, intelectuale și afective, și care le dă o formă și un conținut determinate. În cursul socializării, copilul ia cunoștință, prin intermediul diferitelor roluri pe care este chemat să le exercite, de diferite principii de organizare ale societății. Astfel, socializarea îi face, într-o oarecare măsură, pe oamenii singuri și imprevizibili. În cursul acestui proces, se efectuează o selecție printre posibilitățile umane: domeniile în care este permisă schimbarea sunt limitate progresiv și, treptat, se instaurează

sentimentul necesității unei ordini sociale determinate. Principalele instanțe de socializare în societatea contemporană sunt familia, grupul de egali, școala și munca.

Socializarea implică transmitere culturală, iar categoriile fundamentale ale unei culturi sau sub-culturi sunt concretizate în formele lingvistice care reprezintă „vehiculul” conținuturilor culturale.

Limbajul este un ghid în realitatea socială pentru ca prin varianta lingvistică utilizată în cursul socializării primare, familia orientează copiii către tipuri diferite de raporturi de sociale.

Când copilul învață să vorbească, adică atunci când învață codurile specifice care reglează actele sale verbale, el învață cerințele structurii sociale. Experiența copilului este transformată chiar de învățarea generală de propriile sale acte de vorbire, aparent voluntare. Structura socială devine substratul experienței sale, în mod esențial prin consecințele procesului lingvistic. Din acest punct de vedere, de câte ori copilul vorbește sau ascultă, structura socială din care face parte este întărită în el, iar identitatea lui socială este modelată. Structura socială devine realitatea psihologică a copilului în curs de dezvoltare prin însăși modelarea actelor sale de vorbire. „copiii care au acces la diferitele sisteme de vorbire (respectiv care învață roluri diferite ca urmare a poziției de statut pe care o ocupă într-o structură socială dată) pot adopta diferite conduite sociale și intelectuale în ciuda potențialului comun.” [5, p. 61-62]

Fiecare generație învață să trăiască în mediul socio-uman specific și global, adică învață, interiorizează valori fundamentale comune, simboluri, reprezentări colective, așteptări etc. „Copilul are totul de învățat, este mai apt să-o facă și toate instanțele socializării își concentrează atenția asupra lui dresându-l, ajutându-l să se interiorizeze rezerva de cunoștințe și experiențe pentru că acesta să-i devină stoc individual la îndemână.” [1, p.130].

Copilul însă nu încorporează totul, ci după cum și ce i s-a dat, după cum și ce a luat. Desigur că dincolo de diferențe, vom sesiza un fel de „standardizare” a oamenilor. Ideea „caracterul național”(Idem, p. 131) exprimat în oameni o aflăm încă de la Herodot. A. Gardiner și R Linton au enumerat trăsăturile „personalității de bază” având în vedere următoarele elemente constitutive: tehnicile gândirii, sistemele de securitate instituționalizate (și la care a recurs pentru a face față anxietății produse de frustrări fizice și sociale), supraeul (dorința de a se bucura de stimă, prietenia celorlalți), atitudinile religioase.

Prin socializare omul se poate „adapta” la mediul său socio-uman. Ceea ce i se imprimă în copilărie rezistă mai bine și mai mult timp.

Sociologii care au studiat „spiritul întreprinzător” au descoperit că celor care îl aveau, părinții le strecuraseră și-n povești valori și atitudini ale omului „descurecăreț”, inovator. Cercetătorii emigranților au constatat la aceștia persistența „stocului” însușit în copilărie, în socio-cultura de origine. Soldații americani cărora li s-au „spălat creierele” au mărturisit că au păstrat în minte ceea ce au învățat în copilărie. Schimbarea contextului politic, spun unii, poate schimba multe comportamente ale oamenilor, dar mai greu mentalitățile, valorile, normele însușite în copilărie, însușite de acea schimbare.

„Sinele – afirma E. H. Mead – nu este prezent la naștere, ci se dezvoltă prin experiență socială. El atrage atenția asupra binefacerilor socializatoare ale jocului de roluri.” [1,p. 132].

Cunoștințele și deprinderile estimate în cursul procesului de socializare permit internalizarea unui „model cultural constând atât în comportamentele deschise, vizibile (ținuta, limbajul, conduita morală în general), cât și în conduite mai puțin vizibile sau invizibile, dar care pot fi deduse (opțiuni, evaluări, atitudini, opinii, stări emoționale).” [3, pp. 141-142].

Ceea ce învață copilul în cursul procesului de socializare este transmis, în mod explicit, de către părinți sau educatori, ori este asimilat, în mod implicit, prin propriile experiențe ale copilului în cadrul anturajului și prin expunerea lui la mesajele mass-media. „Adulții definesc, în mod constant, situațiile de viață pentru copii și, procedând astfel, ei creează realitatea socială la care trebuie să răspundă copii.” [6, p. 6].

În mod real, socializarea este echivalentă cu asimilarea creativității. Copilul, adolescentul, tânărul, adultul sau vârstnicul vor fi capabili, în urma procesului de socializare, să exercite „o activitate creativă, mediată de simbolurile normative și evaluative generale, care servesc ca ghid al conduitei și de propriile modele și aspirații culturale, tot acest ansamblu formând configurația personalității sociale în cadrul căreia motivațiile interne se împletesc cu cerințele normative ale mediului social.” [2, p. 20]

Caracteristicile principale ale acestui proces le sintetizează F. Elkin și G. Handel în felul următor:

- a) procesul de socializare este un proces de durată (continuă în tot cursul vieții individului)
- b) el are loc prin interacțiunile cu alți indivizi
- c) de-a lungul său, un rol important îl joacă mijloacele de comunicare
- d) desfășurarea sa implică existența unor contexte semnificative din punct de vedere emoțional
- e) aceste contexte sunt modelate de diferite grupuri sociale

Toate caracteristicile menționate evidențiază faptul că procesul de socializare se află într-o legătură directă cu particularitățile biologice și psihice ale dezvoltării umane ale diferitelor perioade de vârstă. Socializarea în copilărie implică dobândirea capacității de comunicare și interacțiune, competenței de exercitare a rolurilor de copil, școlar, prieten, conștiinței datoriiilor și responsabilităților cu privire la normativitatea vieții sociale

Socializarea transformă ființa biologică într-o ființă socială, culturală, care își însușește o limbă, valori și norme specifice, deci ea devine ființă umană. În afara semenilor săi și a învățării, copilul nu achiziționează nici cele mai elementare comportamente umane, cum ar fi, spre exemplu, mersul biped.

Bibliografie:

1. Ionescu, I., Stan, D., Sociologia școlii, Editura Polirom, Iași, 1997, p.130
2. Rădulescu, S., M., Banciu, D., *Introducere în sociologia delincvenței juvenile. Adolescența între normalitate și devianță*, București, Edit. Medicală, 1990, p. 20, 163 p.
3. Rădulescu, S., M., *Sociologia violenței (intra)familiale. Victime și agresori în familie*, București, Edit. Lumina lex, 2001, pp. 141-142, 350 p.
4. Stănciulescu, E., Sociologia educației Familiale, Volumul I, Strategii educative ale familiilor contemporane, Polirom, Iași, 1997, op. cit., p. 75-76
5. Bernstein, B., *Class, Codes and Control. Theoretical Studies towards a Sociology of Language*, Routledge & Kegan Paul Ltd., 1975, p. 229-333
6. Elkin F., Handel G., *The Child and the Society – The Process of Socialization*, 1984, p. 6